

Asiakastietolain muutosten tilannekatsaus

Toimittajayhteistyökokous 13.9.2023

Kan
+
ta

Uusi asiakastietolaki 1.1.2024–

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä [703/2023](#), voimaantulo 1.1.2024.
- [Tahdonilmaisupalvelun toiminnalliset määrittelyt](#) kokoaa Kanta-palveluiden tahdonilmaisuihin ja luovutushallinnan lomakkeiden määritykset.
- [Luovutushallinnan yleiskuvaus](#) on päivittymässä uuden asiakastietolain mukaiseksi loppuvuoden aikana.
- Kanta-info asiakastietolain muutoksista 20.9. [Kanta-info: Asiakastietolain muutokset](#)

Tahdonilmaisupalvelun toiminnalliset määrittelyt, tulossa täydennykset

- [Sosiaali- ja terveydenhuollon tahdonilmaisuja käsittelevien tietojärjestelmien vaatimukset ja toiminnallinen määrittely - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)
- Seuraava versio 1.1 julkaistaan lähiaikoina:
 - Tarkennettu Potilastiedon arkiston luovutusluvan käsittelyä.
 - Lisätty vaatimus puolesta asioinnin tukemiselle tahdonilmaisuille (aiemminkin ollut mukana tietosisällöistä ja yhteistestaustapauksissa).

Uudet tahdonilmaisut nyt valmiita käyttöönottoon

- Kliinisesti merkittävää löydöstä koskeva yhteydenottokielto (YKIE) ja eurooppalaisen potilastiedon yhteenvedon (Patient Summary) välittämistä koskeva suostumus (PSSUO)
 - Toteutukset ovat valmiina asiakastestiympäristössä
 - Tuki myös PDF-muotoisille tulosteille
 - Yhteistestausvalmius
- Tahdonilmaisujen käyttöönotto OmaKannassa ja tuotannossa vuoden 2024 alussa.
- Uusien toiminnallisuuksien mukaiset vaatimukset on toteutettava niihin järjestelmiin, joissa ko. toiminnallisuudet otetaan käyttöön
- Kysymys toimittajille: Oletteko aikeissa toteuttaa Patient Summary suostumuksen käsittelyn lähiaikoina? Jos olette, niin lähettäisittekö meille aikataulutietoa osoitteeseen kanta@kanta.fi

Kanta-informointi

- Kanta-informointi pitää olla käyttöönotettuna potilastietojärjestelmissä viimeistään 31.12.2023.
- Kanta-informointi on
 - ilmoitus asiakkaalle hänen oikeuksistaan vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen ja hänen asiakastietoihinsa liittyvistä Kanta-palveluista ja niiden yleisistä toimintaperiaatteista ja
 - edellytys tahdonilmaisujen asettamiselle (esim. luovutuslupa).
- Kanta-informointi tulee antaa palvelunantajalla ensimmäisen käynnin yhteydessä.
 - Tieto saadusta informoinnista kirjataan potilastietojärjestelmällä Kanta-palvelujen Tahdonilmaisupalveluun.
- Kanta-informoinnin voi vastaanottaa myös OmaKantaan sisään kirjautuessa.
 - Heinäkuun loppuun mennessä OmaKannassa vastaanotettu n. 4 milj. informointia.
- Varaudutaan siihen, että seuraava versio Kanta-informoinnista (versio 2.0.0) julkaistaan lain voimaantullessa.

Luovutusluvan muutokset – Potilastiedon arkiston luovutusluvan käyttö laajenee 1.1.2024

- Nykyisen lain (784/2021) nojalla annettu luovutuslupa koskee Kanta-palveluihin tallennettujen tietojen luovuttamista Kannan välityksellä.
- Uuden lain (703/2023) voimaantulon myötä **luovutuslupa on hyödynnettävissä myös muilla tavoin tapahtuvissa luovutuksissa**; tämä koskee myös muuta kuin Potilastiedon arkistossa olevaa potilastietoa.
- Uuden luovutusluvan käyttöala on nyt annettua lupaa laajempi. Luovutuslupa pitää antaa uudestaan laajennetulla sisällöllä, ennen kuin sen pohjalta on mahdollista tehdä myös Kannan ulkopuolisia tai potilastietojärjestelmän paikallisia luovutuksia.
- Nykyinen luovutuslupa pysyy edelleen voimassa Kannan kautta tapahtuviin luovutuksiin.

Luovutuslupa, nykyinen ja uusi versio

- Lomakkeessa on tietoryhmä Lomakkeen metatiedot (Tiedot 25–28) sisältäen kentät ja niiden arvot
 - Templateld: 1.2.246.537.6.12.2002.330.20120206
 - Lomakkeen omistajan määrittelyversio: Kanta 221
 - Luovutuslupa-asiakirjan tunnus: asiakirjan id
- Lomakkeen omistajan määrittelyversio -kenttään lisätään tunnus joka ilmaisee, että kyseessä uusi 1.1.2024 voimaan tullut Luovutuslupa
 - Nykyinen tunnus: "Kanta 221"
 - Uusi tunnus: **"PTA330.2024"**
- Mikäli kentässä on tunnus PTA330.2024, on potilaalle siis tallennettu uuden lain mukainen luovutuslupa, joka mahdollistaa myös muut kuin Kannan kautta tehtävät luovutukset.

■

Potilastietojärjestelmän muutokset luovutusluvan käsittelyssä

- Potilastietojärjestelmiin tulee toteuttaa mahdollisuus versioida luovutuslupa siten, että luovutuslupa kattaa myös muut kuin Kanta-palveluiden kautta tehtävät luovutukset.
- Jotta Kanta-luovutuslupaa voidaan hyödyntää myös muissa kuin Kannan kautta tehtävissä luovutuksissa, potilastietojärjestelmän tulee ainakin
 - tukea luovutusluvan uudelleen antamista täydennetyllä sisällöllä (päivittää Koodistopalvelusta luovutusluvan sisällöt ja edellisellä kalvolla kuvattu määrittelyversio-kenttä).
- Asiakas- ja potilastietojärjestelmä jatkossa
 - tunnistaa, onko potilaalla uusi vai vanha luovutuslupa, ja kehottaa tarvittaessa ammattilaista pyytämään potilaalta luovutusluvan päivittämistä ja
 - osaa hyödyntää uudensisältöistä luovutuslupaa ja kieltoja paikallisissa luovutuksissa.

Sosiaalihuollon luovutuslupa ja kiellot

- Nykyisen lain (784/2021) nojalla annettu luovutuslupa koskee Kanta-palveluihin tallennettujen tietojen luovuttamista Kannan välityksellä.
- Uuden lain voimaantulon myötä **luovutuslupaa hyödynnetään myös muilla tavoin tapahtuvissa luovutuksissa**; tämä koskee myös muuta kuin Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistossa olevaa tietoa.
- Muutosten käyttöönotto sosiaalihuollossa:
 - Sosiaalihuollon luovutuslupa on ollut käyttöönotettavissa 1.1.2023 alkaen, mutta lupia ei ole vielä tallennettu Kanta-palveluun
 - 1.1.2024 voimaan tulevan lain vaatimat muutokset luovutuslupa-asiakirjaan on tehty ja lupa-asiakirja on käyttöönotettavissa Sosmetassa ja tuettuna Kanta-palveluissa
 - Lupaa voidaan käyttää 1.1.2024 alkaen uudessa laajuudessa
- Lisätietoja sosiaalihuollon julkaisujen sisällöstä ja asennusaikatauluista: [Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston asiakastesti- ja tuotantoympäristön päivitykset - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)

Potilastiedon arkiston kieltolomake muuttuu

- Potilastietojärjestelmissä otetaan käyttöön uusi kieltolomake, jota käytetään potilastiedon luovutuskieltojen asettamiseen. Aiemmin käytössä olleiden kieltomahdollisuuksien lisäksi on mahdollista asettaa **laaja luovutuskielto** ja **yksityisen työterveyshuollon rekisterin kieltolomake**
- Kieltolomake sisältää myös tuen toisen puolesta asetettaville kielloille.
- **Kieltolomake on otettava käyttöön terveydenhuollossa 1.1.2024.**
- Asiakkaalla on oikeus asettaa myös näitä uusia kielloja 1.1.2024 alkaen OmaKannassa tai terveydenhuollossa asioidessaan.
 - Potilastietojärjestelmien tulee kyetä hyödyntämään uutta kieltolomaketta huolimatta alueesta tai tietojärjestelmästä, missä kieltolomake on asetettu.
 - Terveydenhuollon toimijoiden on varmistettava, että asiakkaan asettamat kiellot tunnistetaan (myös esim. uusi laaja luovutuskielto), eikä tietoja luovuteta esimerkiksi paikallisissa luovutuksissa vastoin asiakkaan tahtoa.
- Kieltolomake on käytettävissä asiakastestiympäristössä, yhteistestausvalmius.
- [Uusi kieltolomake potilastietojärjestelmiin 1.1.2024 mennessä - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)

Alaikäisen puolesta asiointi, päätöskyvyn oletustieto 1.1.2024 alkaen

- Uuden asiakastietolain 34 § mukaan potilastietojärjestelmässä on mahdollista käyttää alaikäisen päätöskyvyssä oletustietoa alle 12-vuotiaiden kohdalla.
- Tämä tarkoittaa, että
 - Alle 12-vuotiaan kohdalla potilastietojärjestelmä voi tuottaa automaattisesti vaihtoehdon "Ei päätöskykyinen alaikäinen, tiedot luovutetaan huoltajille".
 - Terveystieteiden ammattihenkilön on pystyttävä muuttamaan vaihtoehto.
- Oletustieto ei siis poista velvoitetta tehdä tarvittaessa arvio päätöskyvystä myös alle 12-vuotiaalle.
- Oletustieto helpottaa kuitenkin kirjaamista, näin tietoa ei tarvitse erikseen merkitä jos oletustieto pitää paikkansa.

Tiedonsaantioikeus sosiaali- ja terveydenhuollon välillä

- Tulossa kaksi uutta luovutuslupaa:
 - Luovutuslupa terveydenhuollosta sosiaalihuoltoon ja
 - Luovutuslupa sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon.
- Näiden kahden luovutusluvan tietosisällön määrittely on käynnissä.
 - Anna Sandberg STM kertoo asetusvalmistelusta [Kanta-infossa 20.9.2023](#).
- Kanta-toteutus luovutusluvalle tulossa v. 2024–2025 aikana (OmaKanta ja rajapinnat asiakas- ja potilastietojärjestelmille).
- Kannan kautta tiedot kulkevat sosiaali- ja terveydenhuollon välillä viimeistään 1.1.2026.

Rekisterinpitäjäyys yksityisen palvelunantajan toiminnan päätyttyä

- Toimintansa päättävälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalle tulee velvollisuus toimittaa asiakirjat Kelaan säilytettäväksi.
- Potilas- ja asiakasasiakirjat siirtyvät Kelan sekä hyvinvointialueiden tai Helsingin kaupungin yhteisrekisterinpitoon.
- Jos palvelunantajat ovat sopineet tietosuoja-asetuksen mukaisesta yhteisrekisterinpitäjyydestä, voi yhteyspisteenä toimiva palvelunantaja toimia rekisterinpitäjänä toimintansa päättäneen palvelunantajan asiakastiedoille.
- Kela toimii suoraan lain nojalla rekisteröityjen yhteyspisteenä. Lisäksi Kela vastaa asiakirjojen turvallisuuden varmistamisesta sekä säilyttämisestä ja hävittämisestä.
- Kukin hyvinvointialue tai Helsingin kaupunki vastaa muista tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvoitteista, kuten tietojen korjaamisesta ja luovuttamisesta.
- Palvelua rakennetaan vaiheittain Kelan yksityisten terveydenhuollon palveluntuottajien potilas- ja asiakasasiakirjojen arkistointi- ja tietopalvelun ja Kanta-palvelujen yhteistyössä. Asiasta on tulossa lisätietoa.
- Rekisterinpitäjän vastuiden toteutus vaatii muutoksia asiakas- ja potilastietojärjestelmiin. Tähän liittyvät määrittelyt ovat valmisteilla Kelassa.

”Hätähaku”-termi muuttuu jatkossa

- Haku ilman luovutuslupaa on mahdollinen paitsi hätätilanteessa myös tilanteissa, joissa potilaalla on muistisairaus, kehitysvammaisuus yms. eikä potilas pysty antamaan luovutuslupaa.
- Toiminnalliset määrittelyt, toimintamalliohjeistus ja kirjaamisohjeistus päivittyvät lähiaikoina.
- Nykyiset hätähaku-palvelupyynnöt toimivat jatkossakin, mutta käyttöliittymissä yms. päivitetään toiminnon nimi.

Sosiaalihuollossa syntyvät potilastiedot Potilastiedon arkistoon

Sosiaalihuollon palveluiden järjestämisen ja toteuttamisen yhteydessä kirjattavat potilastiedot potilasrekisteriin (18 §)

- Tähän asti sosiaalihuollossa syntynyttä potilastietoa ei ole voinut tallentaa Kantaan.
- Viimeistään 1.10.2026 mennessä myös nämä tiedot tulee arkistoida Potilastiedon arkistoon.
 - Tallentaminen on mahdollista lain voimaantullessa 1.1.2024.
- Laki mahdollistaa myös ennen lain voimaantuloa syntyneen tiedon tallentamisen Potilastiedon arkistoon.
 - Potilastiedon arkistoon liittymisen jälkeen (aikaisintaan 1.1.2024) lähtien syntyvät asiakirjat Potilastiedon arkistoon ja
 - Ennen liittymistä syntyneet asiakirjat Vanhojen potilastietojen arkistoon.

Sosiaalihuollon viranomaisen laaja tiedonsaantioikeus

- Sosiaalihuollon viranomaisen tiedonsaantioikeudet Kannan kautta laajenevat.
- Asiakastietojen luovuttaminen ja tiedonsaantioikeudet (luku 8):
 - Laki mahdollistaa viranomaisen laajan tiedonsaantioikeuden myös Kannan kautta (53 §–55 §, 57 §).
- Toimeenpanon suunnittelutyöt ovat työn alla.

Sosiaalihuollon palveluntajien liittymisvelvollisuuden siirtymäajat

- Julkisen sosiaalihuollon palveluntajan ja sen lukuun palveluja antavan yksityisen palveluntuottajan **on liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon** viimeistään 1.9.2024.
- Yksityisen sosiaalihuollon palveluntajien (yksityisesti annettavissa sosiaalipalveluissa) on **liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon** viimeistään 1.1.2026.
- Aikatauluihin ei tullut muutoksia lain uudistuessa.
- Viimeistään määräaikoihin mennessä tulee palveluntajalla tulee olla käytössään liittymisvelvoitteen vaatimukset toteuttava asiakastietojärjestelmä.
 - [Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille 4.5.3](#)

Kanta-palvelujen hyvinvointitiedot sote-ammattilaisille

- Omatietovaranto on kansallinen keskitetty tietovaranto kansalaisen tuottamille terveys- ja hyvinvointitiedoille.
- Hyvinvointitietoja voidaan tallentaa erillisillä sovelluksilla, jotka ovat liittyneet Omatietovarantoon, tai tallentamalla tietoja suoraan OmaKantaan.
- Kehitystyö hyvinvointitietojen jakamiseksi sote-ammattilaisille on käynnissä ja tällä hetkellä työstetään:
 - Kansalaisen suostumusta tietojen luovuttamiseksi sote-ammattilaisille.
 - Ammattilaissovelluksia koskevia toiminnallisia määrittelyjä.
- Omatietovarantoon kehitetään lisäksi uusia tietosisältökokonaisuuksia.
 - Hyvinvointitietosisältöjä tuottavat sovellukset voivat ilmoittautua mukaan tietosisällön kehittämiseen yhdessä Kelan ja THL:n kanssa.
 - Lisätietoja kehittämisestä ja aikatauluista:

<https://www.kanta.fi/jarjestelmakehittajat/tietosisallon-kehittaminen>

Kommentointikierros: Omatietovarantoon liittyvien ammattilaissovellusten toiminnalliset määrittelyt

- Kanta-palvelujen Omatietovarannon puolella työstetään toiminnallisia määrittelyjä hyvinvointitietojen luovuttamisesta sote-ammattilaisille. Määrittelyjen laatimisessa halutaan huomioida järjestelmä-/sovellustoimittajien näkökulma, joten määrittelyihin pyydetään kommentteja jo luonnosvaiheessa.
- Nyt kommentoitavaa kokonaisuutta on päivitetty elokuussa päättyneen kommentointikierroksen perusteella.
- Kommentoitavat määrittelyt tullaan julkaisemaan lähipäivinä täällä: <https://www.kanta.fi/jarjestelmakehittajat/maarittelyjen-kommentointi>
- Kommentointi on mahdollista 1.10.2023 saakka.

Lisätietoja

- Päivitetyt Kanta.fi-sivut
 - [Asiakastietolain vaikutukset Kanta-palveluihin - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
 - [Asiakastietolain siirtymäajat ja vaiheistus - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
- Kanta.fi-tiedote: [Asiakastietolaki kokoaa yhteen sote-tiedonhallinnan säädökset - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
- Kanta-info 1.1.2024 voimaan tulevan asiakastietolain muutoksista (STM-THL-Kela) 20.9.2023
 - [Kanta-info: Asiakastietolain muutokset](#)

Kanta

Kiitos

Sole Salmijärvi, Kanta-palvelut, Potilastiedon arkiston tuoteomistaja.

Olemme myös somessa

@kantapalvelut